

РЕЦЕНЗИЯ

от Огнян Стефанов Герджиков

на труда на Александър Духомиров Минев

„Отношенията между органите в акционерното дружество“
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

I. ТЕМАТА.

Дисертантът на самостоятелна подготовка – Александър Минев, е направил добър избор на тема на дисертационния си труд. Защото първото условие за успешна защита е темата да е дисертабилна. За да е дисертабилна една тема, тя трябва да съдържа проблем, който не е разработен или е слабо разработен в науката и може да бъде обект на монографично изследване, със съответните възможности за приноси в научното знание. Това условие е налице. В българската литература няма монографично изследване посветено на отношенията между органите в Акционерното дружество. От тази гледна точка трудът напълно отговаря на критериите за дисертабилност. Отговаря, понеже като единствен в литературата ни, по необходимост анализът дава възможност за принос в правото.

Допускам, че е възможно заглавието да предизвика известни съмнения – органите на дружеството не са персонифицирани, за да се формират отношения между тях. Не бих приел подобно хипотетично възражение. Между органите несъмнено се пораждат отношения, които

имитират правните, тъй като са опрени на комплекс от правни норми, регулиращи управлението на Акционерното дружество. Затова аз бих ги нарекъл „квазиюримически“ отношения. Впрочем самият автор засяга този проблем. Той стои по същия начин и в Германия. Проблемът е могат ли органите да бъдат носители на права и задължения. Авторът ги определя като своеобразни правни отношения. Характеризира ги като „вътрешноправни“, понеже се проявяват в рамките на едно юридическо лице и са релевантни само там (с. 280-282). Подобна характеристика срещаме и у Таджер, Кооперативно и дружествено прав на НРБ, С. 1985 г., (с. 87), както и у Кр. Стойчев, в Търговски дружества на капитала. Мениджмънт и неговага правна регламентация, 1992 г. (с. 162-163). Дори „вътрешноправни отношения“ да не е най-прецизната квалификация, тя не е далеч от истината.

От пръв поглед личи сериозният подход към изследваната проблематика. За това свидетелства, на първо място, изключително богатият научен апарат. Използвани са 49 съчинения на български и 146 на чужди езици – английски и немски. Палитрата на използваната литература включва съчинения от края на 18 век – 1776 г., до произведения от последните години, включително и от 2014 г., например *Kommentar zum Aktiengesetz, 11 Aufl., München 2014*.

Обстоятелството, че дисертантът е немски възпитаник се е отразило още на начина на представяне на съдържанието на труда. Авторът е използвал маниер, който е типичен за немските съчинения – първо съдържание *grosso modo*, а след това – детайлно разгърнато.

Трудът съдържа увод, шест глави под формата на параграфи и изводи и заключение. Обемът е впечатляващ – 323 компютърни страници. Отделно – 14 страници ползвана литература.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТРУДА.

Следващият е въпрос е дали авторът се е справил с поставената научна задача. За да се отговори на този въпрос, е необходимо да се проследи как е структуриран трудът, дали и доколко има изведени и защитени тези, опрени на нормативната уредба и на научните постижения в нашата и в чужестранната научна литература.

Темата безусловно е актуална и интересна. Акционерното дружество е правно-организационната форма с най-голямо значение за стопанския живот в планетарен мащаб. Наличието на две системи на управление на това дружество дава богати възможности за изследване на отношенията между органите му. Авторът се е възползвал от тези възможности.

Задължително условие за всяко монографично изследване, особено, ако е дисертационен труд, е да е опряно на историкоправен и на сравнителноправен анализ.

Авторът се е съобразил с това изискване. Сравнителноправният подход пронизва цялото съчинение, което го прави особено ценно. Съчинението е опряно на разгънат исторически преглед като е изследвано отношението между органите на акционерното дружество в континентална Европа, по англо-американското право, както и у нас.

В дисертацията авторът се е опрял на симетричния подход като е разгледал разпределението на компетенциите между органите при двете системи – едностепенната и двустепенната и конфликтните точки при тях. Отделно се е спрял на отношенията между органите на Società Europea.

Авторът не се е плъзнал по повърхността на проблематиката и е устоял на изкушението само да коментира отделните правомощия на органите на дружеството. Има и богата съдебна практика. Основното достойнство на труда е голямото му познавателно значение. От тази гледна точка то обогатява литературата ни, която безусловно има нужда от такъв род съчинения.

Особено ценни са изводите, които засягат конфликтните точки в отношението между органите при двете системи на управление. Наред с голямото познавателно значение, това е вторият значим принос на автора.

Широкоизползваният сравнителноправен метод позволява на автора да разкрие различията между първообразите на двете системи на управление и българската уредба. Така например, в сравнение с Common law, който е първоизточника на едностепенната система на управление, българският ТЗ дава т.нар. остатъчна компетентност на Общото събрание. То може да разглежда и решава въпроси, които не са уредени *expressis verbis* нито в закона, нито в устава на дружеството.

Принос на работата е, че авторът е разкрил липсата на достатъчно възпиращи механизми по отношение на Съвета на директорите, при едностепенната система на управление. Това впрочем е не само български проблем.

Извод с приносен характер е и този, за концентрацията на акциите в България в ограничен кръг акционери и липсата на публични дружества с ясно изрезана дисперсия на капитала.

Силното немско влияние проличава в някои от конструкциите, които, дори само терминологично, внасят нови оцветявания. Например на с. 287 има подзаглавие: „Проблемът принципал – агент между ОС и НС“. В българската правна литература няма такова определяне на отношенията между Общото събрание и Надзорния съвет като принципал и агент. Погледнато на по-широка плоскост обаче, а не буквално, отношенията между тези два органа действително уподобяват отношенията принципал – агент.

Причината е, че агентът, като представител на интересите на представлявания, при акционерното дружество би следвало да обгрижва, преди всичко интересите на акционерите. Докато Управителния съвет взема на прицел интересите на акционерното дружество като правен субект, защото чрез Управителния съвет дружеството участва в гражданския оборот.

На основата на изследването на отношенията между органите, дисертантът разкрива някои от несъвършенствата на действащата правна уредба и търси пътища за нейното усъвършенстване.

Той извежда основните проблеми, които стоят пред българския корпоративен модел. Те са субсумирани в последния параграф на дисертацията: Изводи и обобщения (с. 309 и сл.).

Недостатъци могат да се намерят във всяко съчинение. Авторът се е постарал да облекчи евентуалните критики на съчинението.

Струва ми се, че Александър Минев не се е възползвал докрай от добрите възможности, които му дава избраната тема. По мое скромно мнение темата дава възможности за по-голяма аналитичност. Не, че тя липсва, но има място за по-задълбочен юридически анализ, който обаче неминуемо би напуснал чисто частноправните аспекти на проблематиката и би прекрачил в административното право. Защото всички въпроси, свързани с управлението на юридическите лица, опира и до административноправна проблематика. Вероятно това е и причината, авторът да не е използвал докрай възможностите за дълбочинен юридически анализ. Много често юридическият анализ е заменен с констатации, например като тази, че капиталовият

пазар у нас е слабо развит, че са преобладаващи външните източници на финансиране и др. такива.

Би могло да се помисли дали коректният термин е „компетенции“ на органите, което навежда на административноправен ракурс. Не е ли за предпочитане „правомоция“?

На с. 297 се казва: „В българския закон почти няма отправни точки за съдебни искиове между органите на едно акционерно дружество.“ Съдебни искиове между органите няма как да има. Дори авторът да е искал да каже: „срещу“ органите, пак няма да е точно, защото може да има искиове само срещу членове на органите, а не срещу органите, поради липса на правосубектност. Веднага след това авторът препоръчва за „въвеждането на улесняване на контрола върху Управителния съвет, било по съдебен път, било чрез арбитражни решения“ (с. 297-298). Такъв контрол не би могъл да стане „чрез арбитражни решения“ тъй като такива спорове не биха били арбитражуеми.

Не бих се съгласил изцяло с автора по въпроса за качеството на българската правна уредба. Той е, струва ми се, прекомерно критичен. Говори за „огромните дупки в законодателството в областта на акционерните дружества“. Тази крайност в оценката си я обяснявам с обстоятелството, че дисертантът е под силното влияние на немската уредба, която се характеризира със свръхрегулациите си.

Това, което се набива на очи, е неизчистената докрай юридическа стилистика и лексика. В съчинението, особено в началото, има повече прилагателни, колкото едно научно съчинение може да понесе. Например: „изключително сложна“, „забележителен брой“, „изключително сериозна“ - в увода. Научният стил не обича прекомерната употреба на такъв род определения. Другият проблем засяга

юридическата лексика. Авторът е завършил в Германия, което му е попречило да бъде достатъчно точен в словоупотребата по българското право. Така той говори за „криминална“, вместо за наказателна отговорност (с. 314 и с. 319), говори за „признаване“ (на иска от съда), вместо за уважаване на искиове (с.314).

На с. 22 авторът е допуснал странна неточност като се има предвид, че е завършил в Германия. Изписал е грешно Общия немски търговски кодекс – Allgemeine Deutsche, вместо Allgemeines Deutsche Handelsgesetzbuch

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение: въпреки изложените критични бележки, част от които имат повече технически характер, смятам, че представеният труд на Александър Минев „Отношенията между органите в акционерното дружество“ е стойностно научно съчинение, което като цяло отговаря на изискванията за дисертационен труд. Затова по мое вътрешно убеждение, присъждането на образователната и научна степен „доктор“ би било адекватен израз на качествата на автора, демонстрирани в дисертационния му труд.

26.05.2016 г.

Огнян Герджиков